De oorlogsperiode

Het Belgische leger wou zich terugtrekken achter de IJzer, zodat Oostende als tijdelijke regeringszetel uitgesloten was. Op 10 oktober 1914 werd de Franse regering verzocht om de Belgische regering en het Belgisch leger gastvrijheid te verlenen, bij voorkeur in een havenstad omwille van de vriendschapsbanden met Engeland. De Franse regering beantwoordde dit verzoek positief.
Op 13 oktober 1914 vertrok de Belgische regering en administratie met de veerboot “Pieter de Coninck” naar Le Havre. Vlakbij, in de badplaats Sainte-Adresse, werd de voorlopige zetel van de Belgische regering gevestigd. Sainte-Adresse was een symbolisch stukje België. De koning wenste bij het leger te blijven en betrok samen met de koningin villa Maskens in De Panne. Hun gezelschap en de militairen verbleven in twee naburige villa’s.
België had er eveneens de beschikking over een postkantoor in de mondaine wijk Nice-Havrais. Het was reeds op 18 oktober 1914 toegankelijk en lag naast het bestaande Franse postkantoor. Hier konden de nieuwe postzegels, die de reis vanuit Antwerpen mee hadden gemaakt, worden aangekocht. Het kantoor maakte uiteraard gebruik van Belgische postzegels. Aangezien de zegels met “het standbeeld de Merode” slechts geldig waren voor frankering in binnenlandse dienst, konden ze toen slechts worden gebruikt in de Belgische enclaves Saint-Adresse en Baarle-Hertog alsook in de kantoren van onbezet België achter de IJzer.

Het verhaal betreffende het beëindigen van het drukken van de eerste rode kruispostzegels van België, in de OBC als nummers 126/131 gecatalogeerd, is onvolledig. Hetgeen hierover is verschenen in artikels gedurende de laatste halve eeuw roept extra vragen op omdat de gegevens elkaar niet steeds aanvullen, integendeel. Een volledig, correct verhaal, gebaseerd op betrouwbare bronnen is nog niet klaar, misschien wel nooit.

Het is eveneens onduidelijk wanneer er met het drukken werd gestart en waar en hoeveel zegelvellen werden verdeeld. Vast staat dat ze in België gedurende enkele dagen in oktober en later, in Sainte-Adresse / Le Havre, aan het publiek werden aangeboden. Men gaat ervan uit dat de aantallen aangemaakte/verkochte hoeveelheden veel lager liggen dan wat door de postadministratie werd opgegeven. Over de verkoopcijfers is onvoldoende info te vinden, doch algemeen wordt de raming, gemaakt door J. Soebert, aangenomen: 5 centiem – 24.000 ex / 10 centiem – 30.000 ex / 20 centiem – 12.000 ex. Men mag ook niet vergeten dat een 3de rode kruis zegelreeks reeds op 1 januari 1915 werd uitgegeven, waarvan eind april 1915 bijna een kwart miljoen reeksen waren verkocht.

In het dagblad Vooruit van 10 november 1914 staat een artikeltje met titel: Buitenkansjes voor de postzegelverzamelaars. De inhoud wordt hierna integraal weergegeven.

“Dit is de gulden tijd voor postzegelverzamelaars. Het postverkeer is in onze dagen, zonder het kleurig kleefzegeltje niet meer denkbaar en bij de algemeen ingevoerde rijksexploitatie, zijn die papieren merkjes niet alleen een eigenaardig soort van betalingsbiljetten, maar ook miniatuur vlaggetjes, welke de souvereine staat op iedere geschreven mededeeling, binnen de grenzen van zijn gezagsgebied, plaatst. Uit een goede postzegelverzameling kan men heel wat geschiedenis lezen, en het zal voor de echte liefhebbers eens een joy for ever worden in hunne collecties de groote machtsverschuivingen na te slaan, waarvan deze oorlog reeds ongeziene gevallen heeft geschapen.
Het meest bekend en zeer gezocht zijn hier in Nederland de Duitsche postzegels uit het bezette België. Zeldzamer en zeker eenmaal tot hooge waarde bestemd, zijn de Belgische postzegels, welke op dit ogenblik worden afgeleverd en afgestempeld te Havre, in Frankrijk.
Het stukje Frans grondgebied, dat de Belgische regeering voorlopig tot zetel dient, is bij officieel besluit geëxterritorialiseerd geworden en staat onder Belgische vlag. Belgische gendarmes houden er de wacht in schuilhuisjes, welke in de Belgische kleuren zijn geschilderd. En het Belgisch postkantoor levert er Belgische postzegels af. Wie ze gebruikt, moet zijn brieven volgens het gewoon Belgisch tarief frankeren, 20 centiemes voor brieven naar Nederland en 25 centiemes voor brieven van het

verbelgischte Havre naar het Fransche Parijs. Den eersten dag reeds werden er voor 500 frank van deze zegeltje in Havre verkocht.
De Fransche bevolking van Havre is er begrijpelijkerwijze op verzot om zoo'n liefhebbertje aan haar binnenlandsche vrienden op te sturen, al denkt ze ook niet in de verste verte aan het complex van zeer ingewikkelde problemen van openbaar recht, welke met dat eigenaardige zegelgebruik vasthangen. Ook herinneringen van lange ballingschap en een onmetelijk volkslijden …"

Wellicht zouden de 2 eerste rode kruis reeksen de schaarste postzegelreeksen van België moeten zijn en toch zijn ze alom tegenwoordig. Vreemd? Toch niet, omdat Verschueren die in opdracht van de Belgische Staat deze postzegels mocht drukken, tijdens de bezetting lustig verder drukte voor eigen rekening. De verdeling van "die liefhebbertjes" in het bezette België gebeurde door verschillende personen met de bedoeling om de rode kruis zegels aan de vele nietsvermoedende verzamelaars te verkopen. De posthandelaar Theo Geeraerts had een belangrijk aandeel in de verspreiding ervan, zowel in bezet België als in Duitsland en dit reeds in 1915. Het was dus, gezien de toestand, niet de bedoeling om de Belgische staat op te lichten. Uit een onderzoek daterend uit 1970 blijkt dat minder dan 5% van alle zegels van de uitgiften van 1914 echt is.

Op 9 juli 1922 nam de Landsbond op haar Algemene Vergadering bij monde van de toenmalige voorzitter W. Bidgewood volgend standpunt in: er is slechts één officiële uitgifte en hetgeen als tweede en derde druk wordt benoemd zijn valse zegels, geen herdrukken of proefdrukken en hebben dus ook geen filatelistische waarde. Men baseerde zich op het rapport dat het expertiseteam van de federatie had opgesteld en op de antwoorden op de vragen die aan de bevoegde minister met betrekking tot deze materie werden gesteld. Niettegenstaande er beroep tegen het vonnis werd aangetekend en de definitieve uitspraak van het Hof van Beroep pas op 10 april 1926 de schuld van Verschueren en konsoorten bevestigde, doet dit niets af aan het feit dat we 100 jaar later nog steeds met de gevolgen opgescheept zitten.

De 3de reeks rode kruiszegels, die was verschenen op 1 januari 1915, waren de enige rode kruiszegels die na de wapenstilstand nog aan de loketten te koop werden aangeboden; de Antwerpse uitgifte niet. Waarom? Pas op 15 augustus 1920 werden alle rode kruiszegels buiten gebruik gesteld. Op 19 maart 1921 werd de resterende stock vernietigd.

Nog in verband met de verkoop ! – uit Redactie.be – Bezet België in Duitse wurggreep.

Omdat alleen Duitse postzegels werden verkocht (en dan nog met "toeslag voor België") weigerden velen nog om hun brieven aan de post toe te vertrouwen. Velen bezorgden hun brieven zelf. Bedrijven betaalden de postbodes rechtstreeks om hun brieven ongefrankeerd te bezorgen.

Aimé Smissaert, Oostends oorlogsdagboek, 3-04-1915
" M. Camiel PIESSEN, de welgekende handelaar in boter en eieren der Weststraat, die van tijd tot tijd met een kamion naar Brugge rijdt achter koopwaren, werden heden tusschen Brugge en Oostende door Duitschers tegengehouden.
Men vond op hem eenige brieven van Oostendenaars gericht tot personen van Brugge en elders. Zijn kamion werd aangeslegen en M. Camiel PIESSEN werd gevankelijk naar onze stad teruggebracht. Hij werd veroordeeld tot 8 dagen gevang en tot eene boet van 600 mark. Zijn kamion en koopwaren zullen hem worden teruggeven.
De aanhouding van M. Camiel PIESSEN had voor gevolg dat verscheidene personen onzer stad, die hem brieven hadden medegegeven, door de duitschers gestraft zijn geworden: n.l. Mej. WITDOECKT, witgoedhandelaarster, Kristinastraat 61 (25 mark); August VANDER HAEGHEN, politieagent (25 mark); Frans JACOBSEN, schoenmaker, Kaaistraat 40 (10 mark)."